

"עסקה דומתה..."

ראיון מיוחד עם חבר ועדת-הכספים של הכנסת דניס בעניין סומר

כסף, שבאופן יחסי זה דבר קטן מאד, לא צריך לעשות רעש. ואם נפסיד כסף, זה יהיה רק בגלל הרעש הגדול שעושים העיתונים.

"אבל אתה אמרת שנפסיד בגלל המטוסים?" רציני כבר לבכות ממנו.

"לא אמרתי מטוסים, חזר ואמר, אמרתי עיתונים. כי אם רוצים למכור, אסור שיספרו כמה זה לא טוב. שהראדאר מקולקל, המיזוג-אוויר לא עובד. אחרי כל הסיפורים הללו, מי ירצה לקנות במחיר לא עובד? בעיקר כשיודעים שהמדינה מוכרחה למחר ולמחר?!

"ומלכוד זה אני שומע שהסדרים בהנהלת החברה בארץ לא היו על הגובה. זה כנראה הביא לנו להרבה מאד הפסדים."

מאשר לקחת מטוס ישר מהארץ. מטוסים זה יותר זול ויותר משתלם היום.

"אם כן, באיזה עסקים היה מאיר הלוי צריך לעסוק, לפי דעתך?"

"בספנות, השיב חבר-הוועדה, בארץ שלנו האדמה מוגבלת. השטח מוגבל. המים מוגבלים. מה שבלתי-מוגבל זה הים. אני חושב שאין שום סיבה שלישראל לא תהיה ספנות גדולה."

"אבל הספנות היא במשבר, בגלל המטוסים, הוכרתי לו. נכון מאד, הוא הודה, הספנות היא במשבר. כל האניות מפסידות. אפילו בצי"ם מפסידים. ואז מהממשלה נכנסה לעניין, הם מפסידים יותר. הם יודעים שיש משהו דים."

חברי ועדת-הכספים של הכנסת דניס בעניין סומר

פיו, בצורה אובייקטיבית בלתי משוחדת, זה ברור. הם יעשו את זה פשוט משום שיש להם דיעה בלתי-משוחדת, על העניין. דיעה שנוצרה אצלם בעקבות היחסים האובייקטיביים, שניהלו עם גיבור הפרשה.

אבל מובן שהדעה האובייקטיבית הזאת לא תמונע בעדם מלבדוק טוב, היטב וביסודיות, את כל העניין, שמא הדיעה שלהם היא, במקרה, מוטעית.

חבר הוועדה, שאיתו שוחחתי השבוע, הסביר לי כמה קשה יהיה לברר את הדבר:

"נצטרך לשבת הרבה וישובת, הוא אמר, נצטרך להקדיש הרבה זמן, הרבה עמל, והרבה יגע, כדי לבדוק כל פתק ופתק. זה לא יהיה קל. זה ידרוש הרבה מאמצים. אבל בעבודה, בשיטתיות, ובחריצות רבה, נבדוק את הכל."

הצרה היא שלא ברור להם, או לפחות לחבר-הוועדה עימו שוחחתי, מה בדיוק יש לבדוק כאן. "ערביות", הוא הסביר לי, "נתנו לכל אחד, לכל חברת-ספנות. ערביות או כסף במישרין. והפסדים, לפי דעתי, לא צפויים כאן. לפי הערך בויות, לא צפוי שום הפסד." ועכשיו צריכה הוועדה לשבת ולבדוק מדוע נתנו להלוי כסף כמו כולם, ומדוע הממשלה לא הפסידה על זה. זה מאד מבלבל אותה. ובעיקר זה בלבל את חבר-הוועדה עימו שוחחתי.

*** בכסחון — אפור דקמין

אתה אתה אמרת שלא יהיו הפסדים!

"סדרים, אמרתי. לא הפסדים. הסדרים כנראה היו מאד לא על הגובה. וקשה לנהל עסקים כשהסדרים לא על הגובה."

"אבל אתה אמרת קודם שבכלל אסור לנהל עסקים, ושמי שהולך לעסקים יכול..."

"האיש איבד את סבלנותו. סדרים, אני חוזר ואומר, אמרתי סדרים, לא עסקים."

"אתה חושב שאם ישראל תפסיד את הערבות שלה, זה יהיה בגלל סדרים לקויים בהנהלה?" שאלתי בשקט, כדי לא להרגיז אותו.

"אני הרי אמרתי, הוא התרגז בכל זאת, שלא יהיו הפסדים. תראי, אפילו אם יהיו, הרי שמענו עכשיו שהיו בעניין גם שיקולי-ביטחון, וכשהדבר נוגע לביטחון אסור לקמץ בכספים."

"את בילו, כמדומני, יהיה צורך לשמור, מטעמי ביטחון. את אורורה ושיאירו, ואת נילי ימכרו. משתי האוניות שעדיין במספנות יהיה קל להתפטר. אוניות לא-מוכנות קל יותר למכור. זה כמו בית לא-מוכן."

"כשאני, למשל, רציני לקנות בית, קניתי בית לא מוכן, וחישבתי לי בעצמי איפה יהיה הטריקליון, איפה יהיה חדר הילדים והשרותים. ואונייה על אחת כמה וכמה נוה לקנות בלתי-גמורה."

*** זאת השניאה...

א רציני לספר לחבר-הוועדה, אבל מהשיחה איתו הבנתי שני דברים חשובים:

ראשית, שהמדינה מפסידה אמנם הון תועפות מהספנות, אבל כיוון שהספנות זה עסק המשתלם ביותר בארץ, הרי מוטב להפסיד מעסק משתלם מאשר מעסק בלתי-משתלם. שנית, הבנתי מה היה השניאה בכל פרשת סומרפין. פשוט צריך היה להשאיר את כל האוניות בלתי-גמורות, כדי שאפשר יהיה למכור אותן בקלות, עוד לפני שיתחילו להפסיד עליהן.

בעוד שנציגי הממשלה השיגו השבוע הסכם עם נושי "סומרפין" על חלוקת נטל החובות וההפסדים, החלה ועדת הכספים של הכנסת בבירור הפרשה (ראה דו"ח לבוחר).

כדי לעמוד על טיבו של בירור זה, ראינוה כתבת "העולם הזה" נורית גרין את אחד החברים החשובים של הוועדה.

עשיר, שיכול לשלם. אז הם מפסידים. ושיא ההפסד זה האניה שלום. דאגנו שלא יהיו שני מטבחים, שמרנו על כבוד הדת, ואנחנו מפסידים על זה הון כסף."

אי מפסידים בגלל המטבחים, או בגלל המטוסים?

"על צי"ם אני לא יודע. הם מפסידים בודאי מכל מיני סיבות, הוא אמר, אבל בסומרפין סגע מאוד עניין מס' הנסיעות הקצוב. העובדה שבשביל לנסוע בבילו ולנסוע בשלום היה צריך לשלם את אותו מס-הנסיעות, דחתה הרבה נוסעים. חוץ מזה היתה בעיית המכוניות."

"המטוסים?"

"לא, לא מטוסים. מכוניות. ביססו את הכל על מכוניות. חשבו שהיהודים יקחו את המכוניות שלהם לחוץ-לארץ. אתריכך התברר שיותר זול לקנות שם מכונית משומשת. הנה, למשל, אני נסעתי פעם לאיוו ועידה בינלאומית, ולא לקחתי מכונית. זה היה הרבה יותר זול."

"אבל המטוסים, ניסיתי שוב, אתה אמרת שבגלל המטוסים..."

"תראי, גברתי הצעירה, הוא אמר, אנחנו לא מדברים עכשיו על מטוסים. אנחנו מדברים על ספנות, לא על מה את רוצה לדבר?"

"אז זהו, הוא סיכם, אני לא יודע באיזה נס נצא מהעניין בלי הפסדים, אבל אני מניח שנצא מזה ללא הפסדים, ובכלל אני רוצה להגיד לך, הפסדנו כליכך הרבה בודד ושלושה צעירים מתגודדים. בפתחו היה שלט קרטון, ועליו נרשמו שעות-הקבלה. בית-הלחמי: "אותו מרתף הזכיר לנו, מי שום מה, את אחד מסיפוריו של דיימון ראניון, על צעירים שפתחו משרד למכירת קרקעות אשר לא היו ולא נבראו." האד רחים הטובים הציצו פנימה, התרשמו, ו הלכו למטרה. הם חשבו כי יש בכך עניין ציבורי. המטרה חשבה אחרת, שלחה את תם כלעומת שבאו.

מרווח על כך כתב "העולם הזה":

אחד משלושת הצעירים, בהם נתקלה בית הלחמי בביקורה במרתף, הוא עוזר דברט, המכהן כמזכיר אשה"ל. לדבריו, רשומה אשה"ל כאגודה עותומנית, כלומר: היא ער

*** זה קרה לטרומן

מדוע פשט סומרפין את הרגל? שאלתי אותו.

"מי שהולך לעסקים, יכול לפשוט את הרגל. טרומן היה באותו המצב. ועל דיורעאלי הכריזו כעל פוטר-רגל. אבל אולי זה לא היה דיורעאלי. אולי זה היה לורד וידינג, אני לא זוכר. פשוט אסור לנהל עסקים. זה מסוכן. הנה, למשל, בריווד-זאיריו יש אשה עשירה מאד, שעוסקת בעסקים. יש לה בית נפלא, עצום, אפשר להתעייף בדרך מהטרקליון לחדר-האובל. והאובל אצלה שופיא דשופרא. אז מה? להוציא ממנה 1000 לירות לקרן לאומית זה בלתי אפשרי היא לא נותנת. זה מה שאני אומר: צריך להיזהר ולא ללכת לעסקים."

"אבל יש בעולם אנשי-עסקים שלא פושטים את הרגל, ניסיתי לחזור לנושא."

"זהו בדיוק, הוא אמר, יש אנשי-עסקים שלא פושטים את הרגל. פעם הייתי בטהרן, והיה שם יהודי שקיבל אותי בסוכה, זה היה בחגי-הסוכות. היתה שם סעודה כדי המלך. הוא גם נתן הרבה כסף למגביה."

"אתה לא חושב שהלוי פשוט לא צריך היה לעסוק בעסקי ספנות? שאלתי אותו."

"נכון מאד. את צודקת, הוא ענה, הספנות נמצאת עכשיו במשבר. להגיע באניה לגויירוק לוקח אחר-עשר יום, ואילו באווירון זה לוקח אחת-עשרה שעות, והמחיר הוא בשליש יותר נמוך. אז מי יכול להרשות לעצמו לנסוע באוניה? רק העשירים, לשם תענוג."

"הנה, למשל, אני רציני לנסוע בבילו לאיטליה, ומשם לקחת מטוס לקופנהגן. התברר לי שזה יהיה יותר יקר

כי היה לו משהו לסדר. ובכלל, לא מזמן הוא השתחרר מהצבא.

מה הניא אותו לעסוק בצדקה? "זה בגלל שאני בעצמי הייתי במצב כספי קשה כש-למדי בתוכני."

כשנשאל אם הוא סטודנט, או משהו כזה, ענה במקומו ידיו, מנחם פרגמנטר, שנכה במקום: "זה פרצוף בשביל ללמוד?"

ואיפה יור האגודה? "בימים אלה הוא נמצא בחו"ל." קוראים לו נועם ידאל, והוא איש צדקה ידוע.

אגב: החודש הוסר השלט מפתח המרתף ברחוב אבן-גבירול. האגודה הוקפאה על-ידי המזכיר.

כשיחזור ה"יור שלה, משבדיה, יוחלט מה לעשות בה, באגודה.

סקת במטרות שלא לשם הפקת רווחים. מה הן מטרות האגודה? מסבירים בעליה: ראשית, זוהי אגודה של שוחרי השכלה לניצרכים. אולם מלבד זאת היא נועדה להניח חלת הלשון, להקמת מועדונים, להכוננת נוער ומבוגרים להשתלמויות עיוניות ומקצועיות, ולקיום שיעורי עזר.

כיצד היא פועלת? סוכניה משרכים דרכם על הפתחים, מתרימים אורחים ונותנים קב-לות. עד היום נאספו כ-2,500 לירות. "זה רשום! הכל רשום!" אבל כמו כל אגודה שמכבדת את בעליה, יש לה הוצאות. יש מזכיר ויש יור, יש סוכנים ויש מתנדבים. עד היום הוצאו כ-1,500 לירות. "הכל רשום!" המזכיר דברט ביקש סליחה על הופעתו (שכללה 180 ס"מ גובה, שיער מגודל, מכי נסי גינס וחולצת ספורט). הוא נראה כך,

בית-הלחמי תרמה מייד שתי לירות, הפ' כה אוטומאטי לחברה באגודה שרק דקר תיים לפני כן לא ידעה דבר על קיומה.

"אני נוהגת לחרום לכל מיני אגודות," סיפרה לאחר מכן, "אבל הפעם נראה לי כל העניין חשוד קצת. לא שמעתי על אשה"ל, והמתרים לא נראה לי, משום מה, כסטודנט או כמקורב איכשהו לחוגי המשכילים."

התורמת לא התעצלה, הלכה בחברת בעי-לה לבדוק עם מי היה לה עסק. כתובת ה' אגודה היתה מודפסת על הקבלה: רחוב אבן-גבירול 7, תל-אביב.

"עשינו את זה פשוט מתוך רגש של אז-רחות טובה. יותר מדי דברים אנחנו רואים ושותקים," הסבירה.

"זה רשום!" מה שמצאו בני הווג בכתובת הרשומה היה מרתף חשוך, שולחן